

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Lärarnas Riksförbund har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss.

Övergripande synpunkter

Förbundet lämnar inga synpunkter vad gäller remissens huvudfråga utan kommenterar genomförandet som kan få konsekvenser för våra medlemmar. Det är lärare som ska hålla de utbildningar som ska lägga grunden till de kunskaper som sedan ska redovisas i medborgarskapsprovet. Andra kravställningar kan då bli aktuella då betyget får funktionerna att kvalificera eller diskvalificera för ett svenskt medborgarskap.

Lärarnas Riksförbunds synpunkter på utredningens förslag

Lärarnas Riksförbund tillstyrker:

- Att om ett medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap införs ska det konstrueras så att det kan genomföras digitalt samt att rättning sker centralt.

Lärarnas Riksförbund anser:

- Att om ett medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap införs bör det omfatta alla, tillgodoräknande av olika kurser ska inte kunna göras. De undantag som kan göras är av särskilda skäl såsom till exempel sjukdom eller funktionsnedsättning.

Lärarnas Riksförbunds kommentarer på utredningens förslag

I det följande lämnar förbundet kommentarer på utredningens specifika förslag och bedömningar. Dessa kommenteras kronologiskt utifrån utredningens struktur.

4. Utbildning i svenska och samhällskunskap idag

En av vägarna till att skaffa sig de kunskaper i svenska som kommer att krävas vid medborgarskapsprovet är via SFI-kurser. Kvalitén på dessa är i många fall bristfällig vilket innebär att de sökande inte tillförskaffar sig de kunskaper som kommer att krävas för att klara provet. Problemen är mindre i samhällskunskap då ett förslag i utredningen är att ett för ändamålet specifikt läromedel ska tas fram. Detta ger möjlighet till självstudier av ett annat slag än i vad som är möjligt i ämnet svenska med tanke på de krav som ställs på medborgarskapsprovet.

En absolut förutsättning för att genomförda utbildningar i svenska och samhällskunskap ger förutsättningar att klara medborgarskapsprovet är att genomförda kurser harmoniserar med provet. Detta ansvar vilar på den myndighet som styr över innehåll i kurser och prov. Om detta genomförs kommer det sannolikt att vara Skolverket.

Lärarnas Riksförbund anser att entreprenadssystemet inom vuxenutbildningen måste fasas ut för att säkerställa kvaliteten. De aktörer som formellt ansvarar för utbildningen, det vill säga de kommunala huvudmännen, är de som fullt ut ska utföra den utbildning man har ansvar för.

8.1 Möjlighet att visa kunskaper på andra sätt än genom medborgarskapsprov

Alla som ansöker om medborgarskap ska inte behöva genomgå medborgarskapsprovet då kompetens på annat håll ska kunna tillgodoräknas. De undantag som räknas upp är godkänt betyg i:

- Svenska
 - SFI kurs D
 - Svenska/svenska som andraspråk i grundskolans årskurs 9 eller i motsvarande kurs i gymnasieskolan eller motsvarande på Komvux
 - Tisus-testet
- Samhällskunskap
 - Samhällskunskap i grundskolans årskurs 9 eller i motsvarande kurs i gymnasieskolan eller motsvarande på Komvux
 - Kurs i samhällsorienterade ämnen på Komvux

I alla de uppräknade undantagen ovan är det lärare som sätter betyg och som därigenom spelar en roll vad gäller möjlighet att få ett svenskt medborgarskap. Detta sätter en annan form av press på den betygssättande läraren och skapar situationer som innebär en potentiellt större risk för en pressad situation för den betygssättande läraren. Medborgarskapsprovet föreslås ha en avgift på sammanlagt 2 500 kronor om båda proven genomförs. En inte alltför stor summa kan tyckas men samtidigt

något som kan föranleda diskussioner och påtryckningar kring betygssättning i de uppräknade kurserna ovan.

En liknande, men långt värre problematik återfinns i den så kallade gymnasielagen. Där kan en lärares betygssättning avgöra om en individ får stanna i Sverige eller inte, det oacceptabla med detta har vi framfört vid ett flertal tillfällen (JU2016/08546/L7, JU2019/00509/L7 och J2021/00574). Betygsättning som kan få implikationer på något annat sätt än att visa vilka kunskaper eleven besitter ska inte existera i det svenska skolväsendet. Detta ansvar, att bedöma kunskaper, vilar nog tungt på lärares axlar då det kan avgöra vilken gymnasie- eller universitetsutbildning en elev har möjlighet att bli antagen till.

Ett sätt att undvika den problematik som berörs ovan är att medborgarskapsprovet, om det införs, blir obligatoriskt för alla som söker medborgarskap i Sverige oavsett hur de presterat på de uppräknade kurserna ovan. Genom detta undviks de eventuella problem med press på undervisande lärare som redovisas ovan. Dispens från att genomföra provet ska kunna ske om den sökanden uppvisar särskilda skäl av den art som redovisas i utredningens kapitel 9.

Stockholm 12 april 2021

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Åsa Fahlén
Förbundsordförande

Mats Andersson
Utredare